

Ik kan mij niet voorstellen, dat aan één lezer, na kennismaking met het lijvige boek, nu plotseling een licht is opgegaan. Niemand zal dunkt mij het „quantum” in zijn epidemiologische voorstelling verwaarloozen — noch ten aanzien van de smetstof, noch ten aanzien van de vehicula, noch ten aanzien van den weerstand van individu en gemeenschap.

Eer kan hij zich verrast voelen door de dringende wijze, waarop de schrijver zijn quantumtheorie ter oplossing van elk epidemiologisch vraagstuk aanbeveelt. En van sommigen onzer zal de belangstelling misschien zakken, als zij lezen, dat het een gewettigde deductie van de quantumtheorie is (a legitimate deduction from the quantumtheory), dat een ziekte als beri-beri later zal blijken veroorzaakt te worden door een „toxin, elaborated by a living organism”.

J. J. VAN LOGHEM.

---

J. SCHWALBE, *Diagnostische und therapeutische Irrtümer und deren Verhütung*. Chirurgie. Neuntes Heft. Prijs: 24 mark, gebonden 26 mark.

Het negende deel van de „Diagnostische und therapeutische Irrtümer” der chirurgie bestaat uit drie gedeelten. In het eerste worden de ziekten van het diaphragma, de inwendige herniae en de ziekten van het darmkanaal door HELLER behandeld, in het tweede gedeelte bespreekt HOHLBAUM de chirurgische aandoeningen van maag en duodenum en in het derde deel worden de verschillende vormen van ileus door KLEINSCHMIDT behandeld.

De verschillende fouten, die zich bij de diagnostiek en bij de chirurgische behandeling der bovengenoemde ziekten kunnen voordoen, worden uitvoerig behandeld. Ook de diagnostische moeilijkheden bij het Röntgenonderzoek komen daarbij ter sprake. Ter verduidelijking zijn overal leerzame ziektegeschiedenissen, afbeeldingen en Röntgenogrammen ingelascht.

Het boek leest prettig en is buitengewoon leerzaam door de vele raadgevingen ter vermindering van diagnostiekfouten en door de talrijke nuttige wenken ter bestrijding van technische moeilijkheden bij de operatieve behandeling.

W. F. SUERMONDT.

---

Dr. J. VAN EBBENHORST TENGBERGEN, *De invloed van de exacte wetenschappen op de ontwikkeling van de geneeskundige Röntgenologie*. Inaugureele rede, Amsterdam, 11 Juni 1928. Uitg. M. J. PORTIELJE te Amsterdam.

„Op dezen dag, waarop ik mijn ambt aanvaard, zou ik gaarne spreken over het vele, dat de medische Röntgenologie te danken heeft aan de exacte wetenschappen”. Met dezen zin begint de nieuwbenoemde hoogleeraar in de Röntgenologie zijn rede. Inderdaad geeft de Röntgenologie een mooi voorbeeld van een wetenschap, zooals deze kan ontstaan door een nauwe samenwerking van de verschillende wetenschappen, die men met den verzamelnaam „exact” aanduidt. Op haar beurt heeft de Röntgenologie bevruchtend gewerkt op de wetenschappen, die haar hebben

opgebouwd, en het experimenteele onderzoek van de structuur der stof is een van de schoonste voorbeelden.

Voornamelijk worden nu op overzichtelijke wijze besproken de natuurkundige en scheikundige problemen, die in verband staan met de Röntgenologie, zooals die in de Röntgenkamer beoefend wordt. Daarbij wordt, uitgaande van de fundamenteele proeven van RÖNTGEN, de ontwikkeling van de Röntgenbuis en speciaal van het brandpunt aangegeven, om vervolgens over te gaan tot het chemisme van de photographische plaat onder den invloed van straling. Een parallel wordt getrokken tusschen het proces, dat zich afspeelt bij de therapeutische bestraling van de cel, de gevoeligheid van broomzilver en de fluorescentie van aardalcalisulfiden.

Daarna wordt een en ander besproken over de plaatsbepaling van vreemde voorwerpen. Spreker geeft de voorkeur aan de zuiver wiskundige, de stereometrische werkwijze. Inderdaad zijn door hem schitterende resultaten verkregen, getuige zijn bekkenmetingen. Toch komt het ref. op grond van eigen ervaring voor, dat het directe uitmeten van stereoröntgenogrammen (TRENDELENBURG, HASSELWANDER) voor de practijk eenvoudiger is en de resultaten even exact zijn.

Vervolgens komt een bespreking der contrastmiddelen aan de beurt, en heeft spreker gelegenheid, naar aanleiding van de fijne Röntgendiagnostiek even het draagbare Philips toestel te noemen. „Houdt men zich aan de beperkte mogelijkheid, die het toestel biedt, dan is het een aanwinst; de ongeschoolde komt er gemakkelijk toe deze beperking te overschrijden en verricht daardoor een technisch slecht Röntgenonderzoek”.

De Philips „Metallix”-buis, waarmede het stralengevaar in de Röntgenkamer tot een minimum beperkt wordt, werd niet besproken.

De therapie met Röntgenstralen wordt daarna behandeld, evenals de problemen, die daarmede in verband staan, o.a. de dosimetrie. Enkele vraagstukken uit de radiophysilogie en de radiobiologie worden genoemd en de physische eigenschappen der Röntgenstralen uitvoeriger besproken.

Uit den aard der zaak kan het onderwerp in het korte bestek eener inaugureele rede niet volledig behandeld worden. Spreker is met den hem eigen scherpen kijk op enkele gedeelten wat dieper ingegaan, en zijn rede kan beschouwd worden als een critisch overzicht van den hedendaagschen stand der Röntgenologie.

B. J. VAN DER PLAATS.

A. VON DOMARUS, *Einführung in die Hämatologie*, GEORG THIEME, Verlag, Leipzig, 1929, Prijs 14 mark.

Dit is een helder geschreven, zeer overzichtelijk samengesteld boek, dat de clinische bloedonderzoekingsmethodes, en de kliniek van de bloedziekten behandelt in beknopten omvang (179 pagina's, tegenover 560 van NAEGELI'S leerboek). In deze beknoptheid schuilen zoowel de goede als de minder goede eigenschappen van het boek. Van de theorie wordt slechts datgene behandeld, wat voor de practijk van belang is, waardoor hier en daar wel onvol-